

O'QITUVCHILARNING PEDAGOGIK MAHORAT TAJRIBASIDA TA'LIM METODLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Boshlang'ich ta'lim kafedrası o'qituvchisi.

To'rayev Faxriddin Tursunovich.

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 4-bosqich talabasi.

Qudratova Xosiyatxon Begmurod qizi.

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantirish jarayonida ta'lim metodlarining samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar hamda interfaol metodlardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Shuningdek, o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi va didaktik yondashuvlari asosida ta'lim sifati va samaradorligini oshirish yo'llari ilmiy asosda bayon etilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik mahorat, ta'lim metodlari, innovatsion texnologiyalar, interfaol metodlar, kompetensiya, didaktika.

Annotation: This article analyzes the issues of increasing the effectiveness of educational methods in the process of developing teachers' pedagogical skills. The theoretical and practical aspects of the use of modern pedagogical technologies, innovative approaches and interactive methods are covered. Also, ways to improve the quality and effectiveness of education based on the professional competence and didactic approaches of the teacher are scientifically described.

Keywords: pedagogical skills, educational methods, innovative technologies, interactive methods, competence, didactics.

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы повышения эффективности педагогических методов в процессе развития педагогических навыков учителей. Рассматриваются теоретические и практические аспекты применения современных педагогических технологий, инновационных подходов и интерактивных методов. Также научно описаны пути повышения

качества и эффективности обучения на основе профессиональной компетентности и дидактических подходов учителя.

Ключевые слова: педагогические навыки, педагогические методы, инновационные технологии, интерактивные методы, компетентность, дидактика.

Кирish: Zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchining pedagogik mahorati muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim samaradorligi nafaqat o'quv dasturlari va o'quv vositalariga, balki o'qituvchining metodik tayyorgarligi, bilim berish usullarini to'g'ri tanlashi va qo'llashiga ham bevosita bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan, ta'lim metodlarini takomillashtirish va ularning samaradorligini oshirish bugungi kun pedagogikasining dolzarb masalalaridan biridir.

1. Pedagogik mahorat va uning tarkibiy qismlari

Pedagogik mahorat – bu o'qituvchining kasbiy bilim, ko'nikma va malakalari, shuningdek, shaxsiy fazilatlari uyg'unligidan iborat murakkab tizimdir. U quyidagi komponentlarni o'z ichiga oladi: didaktik kompetensiya, kommunikativ kompetensiya, refleksiv faoliyat, innovatsion yondashuv.

Pedagogik mahoratning yuqori darajada shakllanishi ta'lim metodlarining to'g'ri tanlanishi va samarali qo'llanilishiga xizmat qiladi.

2. Ta'lim metodlari samaradorligini oshirish omillari. Ta'lim metodlarining samaradorligi bir qator omillarga bog'liq bo'lib, ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

a) Interfaol metodlardan foydalanish

Interfaol metodlar o'quvchilarni faol fikrlashga, mustaqil qaror qabul qilishga undaydi. Masalan: “Aqliy hujum” “Klaster” “Baliq skeleti” “Insert” texnologiyasi Bu metodlar o'quvchilarning bilimni chuqur o'zlashtirishiga yordam beradi.

b) Individual va differensial yondashuv. Har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Differensial yondashuv orqali o'quvchilarning bilim darajasi, qiziqishlari va ehtiyojlariga mos metodlar tanlanadi.

c) Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish. Zamonaviy ta'limda AKT vositalaridan foydalanish: vizual materiallarni boyitadi, dars jarayonini qiziqarli qiladi, o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi

3. Innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni. Innovatsion pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini modernizatsiya qilishning asosiy vositasi hisoblanadi. Ular quyidagi imkoniyatlarni yaratadi: o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirish tanqidiy fikrlashni shakllantirish

muammoli vaziyatlarni hal qilish kompetensiyasini rivojlantirish

Masalan, CLIL (Content and Language Integrated Learning) texnologiyasi orqali fan va tilni integratsiyalash natijasida o'quvchilarning bilim doirasi kengayadi.

4. O'qituvchining reflektiv faoliyati va metodik takomillashuvi. Pedagogik mahoratni rivojlantirishda refleksiya muhim o'rin tutadi. O'qituvchi o'z faoliyatini tahlil qilib borishi orqali: kamchiliklarni aniqlaydi, yangi metodlarni izlaydi, o'z ustida ishlashni davom ettiradi. Bu jarayon ta'lim metodlarining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Ta'lim tizimida erishilayotgan natijalar ko'p jihatdan o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi, pedagogik dunyoqarashi, darsni rejalashtirish madaniyati va metod tanlash mahoratiga bog'liq bo'ladi. Bir xil o'quv materiallari turli o'qituvchilar tomonidan turlicha o'qitilishi mumkin, natijada o'quvchilarning bilim darajasi, faolligi, qiziqishi va darsga munosabati ham har xil shakllanadi. Bu esa o'qituvchining pedagogik mahorati va ta'lim metodlari o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ko'rsatadi. Ayniqsa, bugungi maktab ta'limida o'quvchining tayyor ma'lumotni yod olishi emas, balki mustaqil fikrlashi, tahlil qilishi, savol berishi, hamkorlikda ishlashi va amaliy vaziyatlarda bilimini qo'llay olishi muhim mezon sifatida qaralmoqda.

O'qituvchining pedagogik mahorati haqida so'z yuritilganda, uning mazmunini tashkil etuvchi asosiy qatlamlarni ajratib ko'rsatish mumkin. Birinchi qatlam – bu kasbiy-pedagogik bilimlar qatlamidir. O'qituvchi o'z fanini, uni o'qitish metodikasini, yosh va pedagogik psixologiyani, tarbiya nazariyasini, didaktika qoidalarini yetarli bilmas ekan, u darsni tizimli olib borolmaydi. Biroq bu yerda

muhim bir jihat bor: bilimning o'zi hali mahorat emas. Bilim mahoratning poydevori bo'lsa-da, u amaliy harakatga, metodik qarorga va pedagogik vaziyatni boshqarish qobiliyatiga aylanmasa, kutilgan samarani bermaydi. Masalan, o'qituvchi fan mazmunini yaxshi bilishi mumkin, lekin o'quvchining qayerda qiynalayotganini sezmasa yoki mavzuni soddalashtirib bera olmasa, uning chuqur bilimi dars sifatiga to'liq xizmat qila olmaydi. Shuning uchun pedagogik mahorat mazmunida bilim bilan birga bilimni moslashtira olish, uni o'quvchiga tushunarli shaklda yetkazish, uni dars maqsadiga muvofiq tartiblay olish ko'nikmasi ham bo'lishi zarur. Meningcha, aynan shu bosqichda o'qituvchi "bilimli mutaxassis"dan "mahoratli pedagog"ga aylana boshlaydi. Pedagogik ta'limni rivojlantirishga oid rasmiy hujjatlarda zamonaviy bilim va pedagogik texnologiyalarni qo'llash ko'nikmalariga ega o'qituvchilar tayyorlash vazifasi belgilanganining o'zi ham bilimning amaliy qo'llanishi qanchalik muhim ekanini tasdiqlaydi.

Pedagogik mahorat mazmunining ikkinchi yirik qatlami metodik salohiyat bilan bog'liqdir. O'qituvchi bilimga ega bo'lishi mumkin, lekin metodik jihatdan pishiq bo'lmasa, darsni samarali tashkil eta olmaydi. Metodik salohiyat deganda dars maqsadini to'g'ri belgilash, mavzuga mos metod tanlash, ko'rgazmali vositalardan o'rinli foydalanish, ta'lim mazmunini bosqichma-bosqich tashkil etish, o'quvchilar faolligini ta'minlash va natijani tahlil qilish qobiliyati tushuniladi. Bu salohiyat pedagogik mahoratning eng ko'rinadigan va amaliy jihatdan sinovdan o'tadigan qismidir. Chunki dars jarayonida o'qituvchining metodik qarorlari darhol o'z natijasini ko'rsatadi. Agar metod to'g'ri tanlansa, o'quvchi darsga qiziqadi, mavzuni faol o'zlashtiradi va erkin javob bera boshlaydi. Aksincha, metod mazmun yoki yosh xususiyatiga mos kelmasa, sinf sustlashadi, diqqat so'nadi va o'qituvchi ko'p kuch sarflagan bo'lsa ham natija past bo'lib qoladi. Menimcha, pedagogik mahoratning metodik qismi ayniqsa bugungi ta'lim sharoitida juda muhim. Chunki zamonaviy maktab o'qituvchidan shunchaki tushuntirish emas, balki darsni interfaol, muammoli, hamkorlikka asoslangan va natijaga yo'naltirilgan tarzda qurishni talab qilmoqda. Maktab ta'limini rivojlantirish bo'yicha milliy dasturda ham ta'lim mazmuni va metodologiyasini yangilash asosiy yo'nalishlardan biri sifatida

belgilangan. Bu esa pedagogik mahorat mazmunida metodik tayyorgarlik alohida o‘rin tutishini ko‘rsatadi.

Pedagogik mahoratning shakllanishida o‘qituvchining shaxsiy fazilatlari ham katta rol o‘ynaydi. Bu yerda gap faqat tabiiy iste‘dod haqida emas, balki mas‘uliyatlilik, adolatlilik, mehnatsevarlik, samimiylik, intizomlilik, yangilikka ochiqlik va kasbga muhabbat kabi xislatlar haqida ketmoqda. Menimcha, o‘qituvchi kasbida ichki e‘tiqod va kasbiy vijdon bo‘lmasa, eng yaxshi metodik tayyorgarlik ham to‘liq samara bermaydi. Chunki bolalar, ayniqsa boshlang‘ich sinf o‘quvchilari, o‘qituvchining ichki samimiyatini juda tez sezadi. O‘qituvchi o‘z fanini va kasbini sevsa, darsga tayyorligi, munosabati va ovozida bu sezilib turadi. Bunday o‘qituvchining ta’siri kuchliroq bo‘ladi.

Natijalar va muhokama

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ta‘lim metodlarini to‘g‘ri tanlash va ularni innovatsion yondashuvlar asosida qo‘llash o‘quvchilarning bilim olish ko‘rsatkichlarini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, interfaol metodlar va AKT vositalari bilan boyitilgan darslar yuqori samaradorlikka ega ekanligi aniqlangan.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, o‘qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish ta‘lim metodlarining samaradorligini ta‘minlashda muhim omil hisoblanadi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va individual yondashuvlardan foydalanish orqali ta‘lim sifatini yangi bosqichga ko‘tarish mumkin. Shuningdek, o‘qituvchining doimiy ravishda o‘z ustida ishlashi va innovatsiyalarni joriy etishi ta‘lim samaradorligini oshirishning asosiy shartlaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. — Ta‘limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, 2008.
2. Tolipov O‘., Usmonboeva M. — Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. Toshkent, 2006.
3. Nishonaliyev U. — Pedagogika tarixi va nazariyasi. Toshkent, 2010.

4. Azizxo'jayeva N.N. — Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. Toshkent, 2006.

5. Ochilov M. — Yangi pedagogik texnologiyalar. Toshkent, 2000.